

ВАНРЕДНО ИЗДАЊЕ

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА VIII • БРОЈ 170. • 6. МАЈ 1980.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

ПРОГЛАС ЦЕНТРАЛНОГ КОМИТЕТА СКЈ И ПРЕДСЈЕДНИШТВА СФРЈ ПОВОДОМ СМРТИ ДРУГА ТИТА

Највећа личност наше историје

Поводом смрти предсједника Тита, Предсједништво ЦК СКЈ и Предсједништво СФРЈ обратили су се радничкој класи, радним људима и грађанима, народима и народностима Социјалистичке Федеративне Републике Југославије слједећим прогласом:

Дана 4. маја 1980. године у 15.05 часова у Љубљани престало је да куца велики срце предсједника наше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије и предсједника Предсједништва СФРЈ, предсједника Савеза комуниста Југославије, маршала Југославије и врховног команданта оружаних снага Социјалистичке Федеративне Републике Југославије Јосипа Броза Тита.

Тешки бол и дубока туга потреса радничку класу, народе и народности наше земље, сваког наше човјека, радника, војника и ратног друга, сељака, интелектуалца, сваког ствараоца, пионира и омладинца, дјевојку и мајку.

БОРИО СЕ ЦИЈЕЛИМ ЖИВОТОМ И ДЈЕЛОМ

Читав људски вијек Тито борац за интересе и историјске циљеве радничке класе и свих радних људи, за најплеменије идеале и тежње наших народа и народности. Тито је наш најдраги друг. Седам деценија горио је у револуционарном радничком покрету. Шест деценија јачао је редове југословенских комуниста. Више од четири деценије вршио је на најдостојнији начин најодговорнију дужност у нашој Партији. Био је херојски вођа у великој народноослободилачкој борби и у социјалистичкој револуцији. Три и по деценије стајао је на челу наше социјалистичке државе и увео нашу земљу и нашу борбу за ново људско друштво у свјетску историју, исказујући се и потврђујући и сам као наша највећа историјска личност.

У најсудбоноснијим раздобљима нашег опстанка и развитка Тито је смјело и достојно носио пролетерску заставу наше револуције, устројио и досљедно везан за судбину народа и човјека. Борио се цијелим својим животом и дјелом, живио жаром и хуманизmom великог револуционарног прегаooца и народног вође.

Тито није био само визионар, критичар и тумач свијета. Он је сагледавао објективне услове и законитости друштвених кретања, претворио велике идеале и мисли у акцију милионских народних маса које су, с њим

на чelu, оствариле епохалне прогресивне друштвене преображаје.

Његово револуционарно дјело биће за сва времена уписано у историју народа и народности Југославије и у историју слободољубивог човјечанства.

У најтежим условима старе Југославије, прогањан и затваран, Тито је био пријатељ непоколебљивог револуционара. Прошао је све тешкоће раста наше Партије. Организовао је партијске редове и масовне организације, водио штрајкове, политичке борбе и акције. Борио се против секташтва, фракционаштва и опортунизма. Оспособљавао је комунисте за рад у масама. Повећавао је посебну пажњу омладини и раду Комунистичке омладине Југославије. Знао је да се нашим радничким покретом не може руководити споља, нити из ма којег међународног центра. Био је ујверен да само самостална и јединствена партија може одговорити својим дужностима према својој радничкој класи и свом народу. Успио је да реорганизује, ојача и мобилише малобројну партију у доба наступајућег фашизма, указујући да се само партија која је широко утемељена у масама и заједно са њима може борити за социјалистичке идеале. Слиједећи Титов пут, комунисти Југославије стицали су повјерење народа, налазећи се у првим редовима бораца против револуционарног хегемонистичког режима старе Југославије и против фашизма.

СВИЈЕТ СЕ ДИВИО ПОД ВИГУ ТИТОВЕ ПРЕКАЉЕНЕ АРМИЈЕ

Када је фашистички империјализам постао непосредна опасност, када је наша земља била поробљена, када се радило не само о судбини Југославије, већ и о будућности човјечанства, друг Тито се ни једног тренутка није колебао. Под његовим руководством Централни комитет Комунистичке партије Југославије повео је народе и народности наше земље у борбу против надмоћног и до зуба наоружаног непријатеља. Наша Партија се, као класна и национална снага, и у тој борби поистовјењивала са тежњама и интересима на-

Друг Тито у Миличеру 1973.

рода, спремна да и у тим најтежим тренуцима до краја дијели судбину народа.

Док је цијела Европа била поробљена, а фашизам био на врхунцу своје моћи, док су армије Хитлерове Немачке пронирале све дубље на Исток, народноослободилачка војска на чelu са Титом створила је слободну територију у среду поробљене Европе. Народноослободилачка војска и партизански одреди Југославије везивали су десетине фашистичких дивизија и својом борбом постали снажан саставни дио општег фронта антифашистичких савезничких снага.

У тој борби израсла је наша славна народноослободилачка војска, која је у завршним операцијама за ос-

лобођење наше земље бројала осамсто хиљада бораца. Свијет се дивио подвигу Титове прекаљене армије, свијет се питао како је било могуће да неколико десетина хиљада комуниста и револуционарне омладине покрене тако широке масе народу Југославије у њихову највећу историјску битку.

Наша Партија и друг Тито од самог почетка дали су тој борби карактер народноослободилачке борбе и социјалистичке револуције. Друг Тито је знао да је за такву борбу и побјedu потребан широк фронт народних маса.

Народноослободилачки одбори на ослобођеној територији и Антифашистичко вијеће народног ослобођења Југославије поставили су

темеље нове Југославије. До коначног формирања демократске народне Федерativne заједнице дошло је на Другом засједању Антифашистичког вијећа народног ослобођења Југославије у Јајцу. Народи Југославије одлучном борбом у ослободилачком рату узели су своју судбину у сопствене руке. Без њиховог учешћа нијесу се могли правити више никакви планови о њиховој будућности.

У народноослободилачком рату сваки наш народ и народности борили су се за своје властито национално ослобођење и за нову Југославију, слободну заједницу братских и равноправних народа и народности. Садашње и будуће генерације неће заборавити да је братство и јединство наших народа и народности завјетно опредељење наше револуције и друга Тита. Он се борио против политике националног угњетавања у бившој Југославији. Супротстављао се покушајима разбијања земље. Увијек је био чврсто ујверен да наши народи и народности могу очувати свој опстанак и независност, слободно и несметано изградњивати социјалистичке самоуправне односе, само ослањајући се на социјалистичко заједништво, солидарност и узајамност. Друг Тито је истицао да нам је заједнички животни интерес чувати и учвршћивати јединство и изграђивати Социјалистичку Федеративну Републику Југославију као заједницу равноправних народа и народности. Знао је да нас на то упуњује судбинска повезаност, међусобна историјска близост, вјековна борба против страних завојевача, осјећање да свако мора бити господар у својој кући. Руководио се марксистичким принципима иерархије повезаности класног и националног. Непоколебљиво се борио против национализма и шовинизма, нетрпљивости, доминације и хегемоније једне нације над другом. Устајао је против свих појава унитаризма и сепаратизма.

НАШЕ ЧВРСТО СОЦИЈАЛИСТИЧКО ЗАЈЕДНИШТВО ТРАЈАЊЕ ГАРАНЦИЈА НАШЕ БУДУЋНОСТИ

Наше чврсто социјалистичко заједништво, остварено кроз борбу и револуцију, трајање је гаранција наше будућности. Судбиносно зна-

(Наставак на 2. страни)

(Наставак са 1 стране)

чење братства и јединства Тито је увијек наглашавао као највећу револуционарну тековину коју треба чувати као зеницу ока.

Друг Тито је врховни командант и творац Армије, створене кроз борбу и уз огромне људске жртве. Повоје је народноослободилачки рат, немајући ни оружја, ни војних школа, ни позадине, ни фабрика. Постојала је, међутим, јасна линија Савеза комуниста, чврста воља и одлучност, патриотизам широких народних маса да се не прихвати окупација, ропство и комадање паше земље.

Тито је творац стратегије и тактике наших оружаних снага, вођа, инспиратор и непосредни руководилац свих њихових битака и побједа. Сједињујући слободарске тежње и револуционарна стремљења народних маса, Тито је у народноослободилачком рату створио концепцију и доктрину општенародног револуционарног одбрамбеног рата у којој је сваки грађанин војник и сваки војник грађанин. Под Титовим непосредним руководством наше оружане снаге, у послијератном периоду, постале су дно социјалистичког самоуправљања и поуздан ослонац заштите слободе и интегритета Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Тито је ударио темеље и правце развоја општенародне одbrane и војне науке, у чијој је основи његова мисао — „туђе нећемо, своје не дамо“.

Из таквог револуционарног искуства остварена је Марковска замисао о наоружаном народу према којој су борбена спремност оружаних снага и хомогеност њихових редова гаранција наше слободе и независности, очувања братства и јединства, равноправности наших народа и народности и несметаног развоја нашег социјалистичког самоуправљања.

Друг Тито је трагао за дубљом и свестранијом суштином и истином о социјалистичком друштву. Вјеровајући у стваралачку снагу радничке класе и радних људи. Био је ујверен да социјализам треба да буде у интересу радног човјека, да буде његово дјело, да у држави радничке класе одлучујућу улогу треба да има сама класа, а не неко у њено име.

СТАВАЛАЧКОМ ПРИМЕНОМ МАРКСИЗМА РОЂЕНО је социјалистичко самоуправљање

Цјелокупна наша борба ослањала се на широке радионе слојеве и из њих црпила своју снагу, из које је поникло народни фронт као дјело најшире окупљања свих којима су на једном тимовине наше несврстане, самоуправне социјалистичке заједнице братских народа и народности. Из такве замисли и искуства у народноослободилачком рату,

стваралачком примјеном марксизма, родило се социјалистичко самоуправљање. Друг Тито се стално залагао да самоуправно организовани радни људи управљају средствима и условима рада, токовима друштвене прераде, и, преко делегатског система, друштвом у целини. Памтимо ријечи друга Тита да „фабрике радничика, земља сељака“ нису нека апстрактна пропагандистичка парола, већ читав програм социјалистичких односа.

С другом Титом смо стекли самоуправљачко искуство од три деценије. Наша практика је показала да је социјалистичко самоуправљање подстакло процесе укидања свих облика класне владавине, ослобађање рада и пуну афирмацију људске личности. Ово је подстакло стваралаштво и иницијативу народа и омогућило брз друштвено-економски и културни развој наше заједнице, убрзalo ширење социјалистичке демократије и превазилажање бирократско-сталистичких односа у свим областима друштвеног живота. Социјалистичко самоуправљање постало је незамењива тековина наше радничке класе, наших народа и народности, основа даље изградње социјалистичког друштва. Руководимо се Титовим ријечима да наша револуција мора остати непоколебљива у основним опредјељењима, хумана у настојањима да стално проширује просторе људске слободе и непомирљива према онима који би жељели да угрозе њене тековине и скрену њене токове.

Социјалистичко самоуправљање истовремено тражи и велику одговорност, солидарност, дубоки смисао за заједништво, његовање и развијање колективног рада и одговорности. То је једна од посљедњих порука коју је оставио друг Тито.

СПОЉНА ПОЛИТИКА ТИТОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ САСТАВНИ је дио најнајпреднијих ПОЛИТИЧКИХ ОПРЕДЕЉЕЊА САВРЕМЕНОГ СВИЈЕТА

Спољна политика Титове Југославије саставни је дио најнајпреднијих политичких опредјељења савременог свијета. Друг Тито никада није узимао пред притисцима и било којим међународним насиљем, заснованим на праву јачег. Југославија је увијек била одлучна у борби против империјализма, националног угњетавања, доминације и хегемоније сваке врсте.

Тито се снажно одупро подјели свијета на блокове. Тито је један од оснивача политike и покрета несврстаности. Мирољубиви свијет је прихватио политику несврстаности као једину алтернативу блоковском подијељенству и надимању око сфере интереса и утицаја. Друг Тито је увијек имао у виду да се путем несврстаности у условима мира, постиже најпоузданјија основа

за успешну борбу народа и земља за националну независност, самосталност и општи друштвени напредак у свијету.

Друг Тито је дао изузетан допринос међународној а-

тракцији да се односи између комунистичких и радничких партија и покрета застивају на равноправности, немијешању, самосталности, одговорности сваке партије пред

ности, братство и јединство, социјалистичко самоуправљање, несврстаност, наша независност, напредак и изградња наше земље, чврстина наше Арије, општена-родна одбрана и друштвена самозаштита. У свему се налази револуционарни и стваралачки гениј Титов.

Био је храбар, постојаја, праведан и човјечан. Сви смо поносни на Титов историјски лик. Тито није само херој ослободилачког рата и неимар социјалистичке изградње, он је много више — симбол, инспирација, пример који подстиче и храбри. Тито је непресушни извор револуционарних надахнућа.

Комунисти Југославије, Обавезни смо према Титу, нашем и његовом дјелу, према народима и народностима, радничкој класи, радним људима и грађанима Југославије, према прогресивним људима и пријатељима широм свијета, према историји!

Само јединством, појачаним колективним радом, одговоришћу и пуном мобилишћу Савеза комуниста можемо испунити голему празнину која је смрћу друга Тита остала у нашим редовима!

Грађани Југославије,

Јосип Броз Тито, раднички борац, војник револуције, син народа, грађанин свијета, у својој пуној револуционарној и људској мјери носио је у једном друштвичку класу, народ и човјека.

У нашој домовини, у овом тренутку свечане тишине, куцају срца која је волио и која га воле, трепере његовим заносом и његовом општитељском племеништвом.

Чај је припадати револуцији и времену у коме је дјеловао друг Тито, припадати заједници коју смо с њим стварали на бојном пољу и градили у миру. Чај је припадати земљи коју је он тако сјајно представљао. Чај је и понос и мати у својој историји Тита.

Било је часно борити се и живјети с Титом.

Данашиње и будуће генерације, дубоко захвалне другу Титу, наставиће његово неуморно дјело.

Централни комитет Савеза комуниста Југославије, Предсједништво Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

Друже Тито, ми ти се кунемо

ГОДИНЕ СУ ПРОШЛЕ ПУНЕ МУКА,
ГИНУЛО СЕ ЗА СЛОБОДУ НЕМО,
ИЛИ С ПЕСМОМ УМЕСТО ЈАУКА:
ДРУЖЕ ТИТО, МИ ТИ СЕ КУНЕМО

ВЕСЕЉЕ СЕ ШИРИ НА СВЕ СТРАНЕ,
САД СЛОБОДНО ПО ЗЕМЉИ ИДЕМО,
АЛ' ВЕЛИКЕ ПАМТИЋЕМО ДАНЕ:
ДРУЖЕ ТИТО, МИ ТИ СЕ КУНЕМО!

ГОРД је свако на подвиге ове
и поносан земљу што дижемо.
МАШИНЕ ће затутњати нове:
ДРУЖЕ ТИТО, МИ ТИ СЕ КУНЕМО!

СВЕЛОСТИ ће свуда да се паде,
ХАЈДЕ, РЕКЕ, РОДНЕ, да кренемо,
ПРОПЕВАЊЕ и ХИДРОЦЕНТРАЛЕ:
ДРУЖЕ ТИТО, МИ ТИ СЕ КУНЕМО!

ЗНАЊЕМ СТАЛИНО ПУНИЋЕМО ДАНЕ —
СВЕ да знамо и све да умемо,
УЧИЋЕМО ВИШЕ НЕГО ЛАНЕ:
ДРУЖЕ ТИТО, МИ ТИ СЕ КУНЕМО!

ПРАЗНИК СЛАЗИ НА УЛИЦЕ НАШЕ,
У ОБЛАКЕ да летимо смело!
НАШЕ ПЕСМЕ ЗЛИ НЕКА СЕ ПЛАШЕ:
ДРУЖЕ ТИТО, МИ ТИ СЕ КУНЕМО!

МИРА АЛЕЧКОВИЋ

Фирмацији социјалистичке Југославије. Он је био несуморни градитељ равноправних политичких и економских односа међу народима и државама. Захваљујући његовом залагању, Југославија има пријатељске односе и развијену сарадњу са народима и земљама на свим континентима. Истакнути државници почествовали су Тита именом „грађанима свијета“. Шефови држава и влада несврstanих земаља, на Шестом самиту у Хавани, посебном резолуцијом једногласно су одали велику захвалност другу Титу за његов двадесетогодишњи неуморни рад на афирмацији и развоју политичке и по-крете несврстаности. И ми-ролубива међународна јавност је непрекидно изражавала признање другу Титу за његову одлучност и досљедност на развијању несврстаности и очувању њених изворних принципа.

Тито је постао симбол наше доба, доба националног и људског ослобођења, када на свјетску сцену све више ступају новоослобођене и не зависне земље и народи.

Тито је био постојан и сигуран пријатељ свим народима и ослободилачким по-кретима који су се борили за своје национално ослобођење. Инспирисан од Тита увијек смо досљедно пружали и пружамо помоћ и поддршку народноослободилачким и другим прогресивним покретима свуда у свијету.

Југославија ће и даље одлучно сlijediti овај Титов пут.

Друг Тито је био одлучан бранилац права сваког народа и револуционарног по-крета на сопствени, оригиналан, независан пут у изградњи социјализма. Он се одлучно борио да се политичка линија сваке партије изграђује у складу са сопственим националним условима. Истовремено је истичао да се интернационалистичка солидарност може за-снинати само на основама пуне равноправности, независности и самосталне одговорности сваке партије својој радничкој класи и своме народу.

Пјесма о мојој земљи

(Одломак)

Лијепа је ова земља. Мени најдражја. У њој смо,

далеки друже, и за те умирали.

Лијепа је ова земља. Социјализам на Балкану.

У њој смо кре и снове и за те, друже, дали.

Рости сретна под сунцем, рости

у јаслима дјечјим.

Рости и цвјетај, земљо радних људи.

И нека мир

над твојим пољима влада,

мир твојим лађама на пучини

и твоме дану што се ведар буди.

Рости сретна да сви народи виде

са страна свих, са југа и сјевера,

како се рађа и како се воли,

како се брани земља пролетера.

И нека мир

над твојим људима влада,

мир твоме рудару и твоме ратару,

мир градитељу и твоме чвтару,

мир твојој срећи у води и у зраку,

у пјесми стрјева

и у сјају жита.

Рости и цвјетај под звијездом слободе,

под руком Партије

и под срцем Тита.

Јуре КАШТЕЛАН

Лист ССРИ општине Будва Уређује: Редакциони колегијум, Главни и одговорни уредник Милован Пајковић. Издавач: Општинска конференција ССРН — Будва адреса редакције: „Приморске новине“ — Будва телефон: 41-346 — Број жијро-рачуна 20710-678-287 код СДК Будва — Штампа: Издавачко-читалишарско предузеће „Обод“ — Цетиње — Претпилата: годишња 48 дина; за иностранице двоструко — Рукописи се не враћају.

КОМЕМОРАТИВНА СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ И ДРУШТВЕНО-ПОЛИТИЧКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

ВЕЛИКИ БОРАЦ ЗА МИР И ЉУДСКУ СРЕЋУ

На вијест о смрти друга Тита, предсједника Републике и предсједника Савеза комуниста Југославије, у свим мјесним заједницама, основним организацијама удржаног рада и школама одржане су комеморативне сједнице на којима се говорило о животу и револуционарном раду ове изузетне личности. На комеморативној сједници Скупштине општине и друштвено-политичких организација говорио је предсједник Скупштине општине Предраг Ђулафић, који је, између остalog, рекао:

„Угасио се живот Јосипа Броза Тита, грандиозне личности, творца Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, инспиратора свих наших победа у рату и миру, нашег најмилијег друга. Та страшна вијест болно је одјекнула широм наше земље и код свих прогресивних људи света. Стежу се срца радних људи и грађана Будве, Петровца, Светог Стефана и читавог нашег подручја од превелике тuge за највећим сином кога су икада у својој историји имали наши народи и народности, за борцем, комунистом, револуционаром, херојем, јунаком социјалистичког рада, хуманистом, мислиоцем и теоретичаром, истакнутим државником, лидером покрета несврстаних, великим борцем за мир и људску срећу...“

Титов пут, све етапе његовог живота биле су стваралачка драма:

1928 — када је, као секретар Мјесног комитета загребачке партијске

1974 — 1976 — када је доношењем новог Устава и Закона о удржаном раду продубљено стварање нове федерацije и утврђеној даљи пут самоуправљања.

У току свих тих раздобља трајала је Титова не-

О ТИТУ

НА ЛИВАДИ, НА ЗЕЛЕНОЈ ТРАВИ,
РАДНИ ЉУДИ КОЛО ЗАИГРАЛИ,
ЗАПЛЕВАЛИ ПЛЕСМУ НАЈМИЛИЈУ —
ЗА СВОЈ НАРОД, ТИТА И ПАРТИЈУ

СВАКА ПЛЕСМА ИЗ СРЦА ЈЕ СЛИТА,
У СВАКОЈ ЈЕ ИМЕ ДРУГА ТИТА.
КОЛО ИГРА, ПЛЕСМА ОДЈЕКУЈЕ,
ЈАВОР БРЕЗИ ЈАСНО ДОВИКУЈЕ:

— СЈЕЋАШ ЛИ СЕ, СЕСТРО МОЈА МИЛА,
КАД ЈЕ БОРБА ЗА СЛОБОДУ БИЛА,
КАД СМО ЗЕМЉИ САВИЈАЛИ ГРАНЕ,
ЗАКЛАЊАЛИ НАШЕ ПАРТИЗАНЕ?

ТАД' СУ ЈЕЛЕ И БОРОВИ ВИТИ
КУРШУМИМА И КРВЉУ ЗАЛИТИ,
СВИЈАЛИ СЕ ЈЕДАН ДО ДРУГОГА
ДА ЧУВАЈУ ДРУГА РАЊЕНОГА
КОМЕ СЕСТРА РАНЕ ПРЕВИЈАШЕ,
ПРЕВИЈАШЕ И РЈЕЧИ СЛУШАШЕ:
— „РЕЦИ, СЕСТРО, СВАКОМ КО ТЕ ПИТА
ДА С ПОНОСОМ УМИРЕМ ЗА ТИТА“.

(НАРОДНА ПЛЕСМА)

Друг Тито и Едвард Кардељ

листичку револуцију. Био је њен иницијатор и стрател.

Титово одлучно „Не!“ 1941. године фашизму и монијо хитлеровској ратној машинерији на врхунцу њихове моћи било је доволно да га уведе међу најистакнутије вође народних устанака и социјалистичких револуција. Али, Тито је имао интуицију, снагу, личну и политичку храброст да каже гордо и достојанствено „Не!“ и у другим исто тако тешким и судбиносним историјским ситуацијама. Он је изрекао „Не!“ Стаљиновом централистичком и монијном диктатуру, његовом покушају порицања идентитета Југославије и укдана њене самосталности и њеног пута у социјализам. Тито се одлучно супротставио и етатистичком бирократизму, национализму и либерализму на унутрашњем плану. Исто времено, он је отворио просторе за својествени демократски и самоуправни развијати социјализам не само у Југославији, већ и изван ње, а тиме и нове путеве развијатку борбе радничке класе, за нове друштвене, демократске и хумане односе међу људима, као и за слободу човјекове личности.

Стваралачки примјењујући марксизам — лењинизам, Тито га је развијао и потврђивао, превазилазећи оног што је вријеме захтијевало да буде превазиђено. То је, прво, учинио својом концепцијом Партије, односно обновом СКЈ. Он је Партију не само ослободио секташтва и авантуризам, већ ју је схватио и градио као авангарду не само радничке класе, већ и свих радничких људи. И изградио је Партију која је одговорила изазову времена и интересима радничких људи, наших народа и народности...

Изузетан и непроцењив је Титов допринос у области теорије и праксе социјалистичке револуције и решавања националног питања. Он је, у условима оружане борбе и рата, спојио и ујединио ослобођење земље од окупатора с националним ослобођењем, а социјалистичку револуцију с демократском и националном револуцијом, дајући народнослободилачком рату димензије револуције, а револуцији димензије народно-ослободилачког рата и то у условима једног вишенационалног друштва, истовремено оптерећеног хегемонизмом и сепаратизмом.

Стваралац и мисли

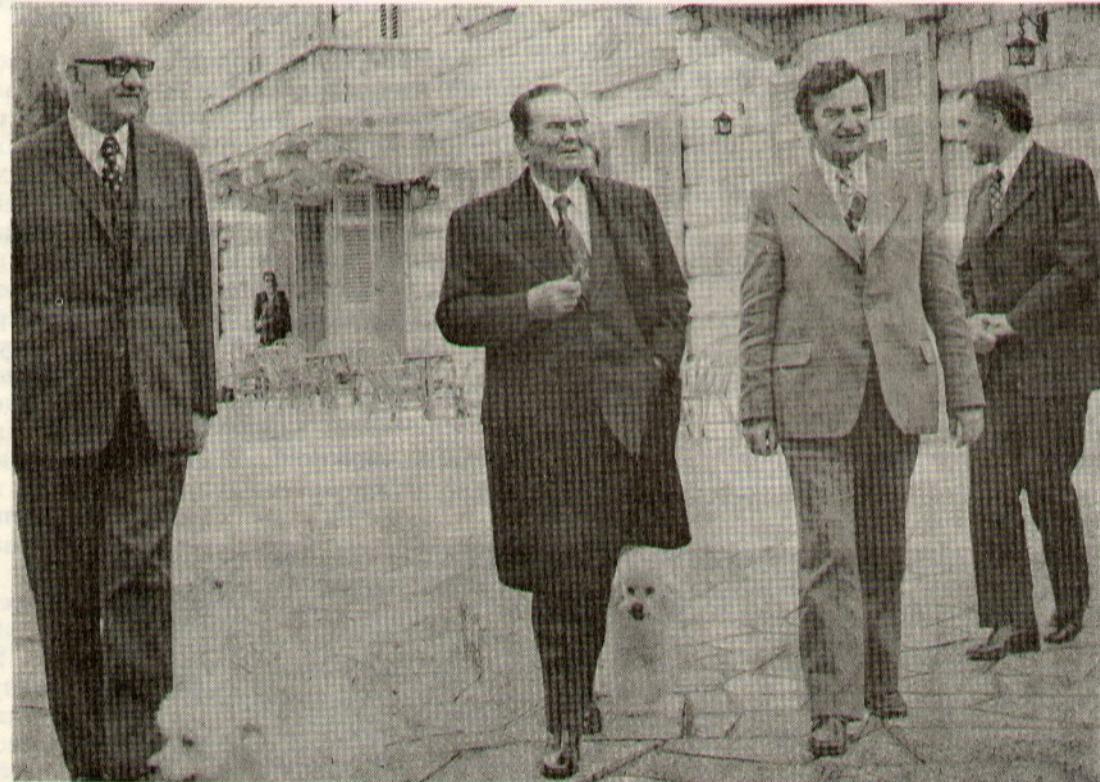
лац, Тито је југословенском друштву и политици СФРЈ, слободи и социјализму — а може се слободно рећи и цјелокупном човјечanstvu — дајао свој печат развијањем самоуправљања као новог друштвеног односа, аутентичног социјалистичког преобразја друштва; принципа и праксе несврстаности, као једине алтернативе и излаза за још опасно подијељен свјет, као заштиту интереса свјетског прогреса, слободе и мира...

Тито је креатор идеје о односима мира и сарадње у будућем свјету без блокова, притисака и економског израђивања. Титова идеја и наша пракса несврстаности која се, без обзира на тешкоће, стално са успјехом и на све широј основи реализује, постала је свијетла перспектива човјечanstva, његова срећнија сутрашњица...

Можда највише у Титу и његовом великом дјелу јесте оно што би се могло назвати револуционарни хуманизам. У основи свих борби које је водио, њихов смијајући срећа радног човјека. У дugoј револуционарној и прегалашкој активности Титовој, за њега никада нису били важни „процеси“ сами по себи. За њега је увијек био важан човјек, а с обзиром на то да је ослобађање човјека могућно једино путем све непосреднијег ослобађања рада, то су све Титове битке за нов положај човјека — битке за владајући положај радничке класе и радничких људи у друштву...

Титова револуционарна личност и дјело су мноштвени и богати, као што је то и југословенска социјалистичка револуција. У почетку, у револуцији која траје и незаустављиво тече, у њихове тековине и достигнућа, уграђено је, као њихов трајан темељ, грандиозно Титово дјело. Тим се дјелом поносимо и инспиришемо. Њиме смо много већи, јачи, чвршићи, усправнији, богатији, слободнији, несамоломљиви и поштованији...

Ми, радни људи и грађани, омладина и борци, ове или оне националности, комунисти и ванпартијци наше општине, као и сви радни људи и грађани, народи и народности Југославије — говорићемо и пјевати о Титу, а надасве радити и стварати, обављати свакодневне задатке, свјесни да ћemo тиме најбоље изразити нашу љубав према Титу и бити вјерни до жртвовања његовом дјелу...

Друг Тито са Петром Стамболићем, Вељком Милатовићем и Веселином Бурановићем пред хотелом „Милочер“

организације, повео одлучну борбу за револуционарно јединство Партије, против секташтва, опортунизма и фракционаштва који су разједали њене снаге, парализали њену борбену способност и тиме цио револуционарни покрет разоружавали пред класним непријатељем;

1937 — када је, у вријеме најтеже кризе КПЈ, дошао на чело Партије и створио од ње снажну и јединствену авангарду класе;

1941 — када је разбуктао оружану револуцију која ће довести до побједе;

1948 — када је наставио драматични обрачун са хегемонизмом, за равноправне односе и не зависан југословенски пут у социјализам;

1950 — када је пројешио да у пракси остава рује револуционарно Марково дјело „Фабрике радничика“;

1966 — када је у основи сужио бирократско-етатистички притисак;

1971 — када је уклонио опасност националистичке и грађанско-либералне рестаурације, сачувавши класно-револуционарни вид СКЈ;

уморна и успјешна антиблоковска битка: за несврстаност у свијету...

Сваки дјио пута који је Тито прешао јесте пројешио трака онога што долази. Свако тешко искушење — доказ снаге убеђења и храбrosti одлуке. Свака етапа борбе свједочанство дубоког смисла te борбе као чина и циља...

Титова заслуга је већ и у томе што је идејно-политички и организационо припремио отпор према окупатору и домаћим издајничима, организовао и руководио ослободилачким ратом који је, по социјалним тајњама и водећим снагама, прерастао у праву соција-

КОМУНИСТА И ВОЂА СВЕНАРОДНЕ БОРБЕ у коме је била оличена стално дјелујућа и дјелотворна енергија најбољих синова наших народа и народности, друг Тито се као један од неуморних градитеља историје ста-

На дочеку у Будви — друг Тито је отпоздрављао одушевљеним грађанима

лно налазио на челу колоне и увијек ближе будућности која се у мукама рађала. У њему су се кристалисале мисли и тежње маса: сједињавајућа је најскромније и најелитније међу својим саборцима, налазећи са свима заједнички језик. Зато је он, као и свуда у нашој земљи, коју је учинио заиста нашом и заиста домовином радног човјека, увијек био наш најдражи и најмилији гост — доносио је радост у домове и у срца људи. Сваки његов боравак међу нама био је празник коме се радовало и старо и младо. Обраћали смо му се као најдражем и најрођенијем: као борцу у току рата завјетовали му се да нећемо жалити снаге у борби за изградњу земље, за њену част, славу и будућност.

САВРЕМЕНИЦИ СМО НАЈВЕЋЕГ СИНА НАШИХ НА РОДА

Поред Титовог првог боравка у нашој средини, у јулу 1946, у незаборавној успомени остало нам је његова посјета Будви 1958. године. Говорећи из срца народа, тадашњи предсједник општине Гојко Краповић пожелио је добродошлици „најмилијем го сту кога је овај двадесет вјекова стари град икада видио и дочекао“.

„... Сви ми“ — рекао је он том приликом — „читав народ будванске комуне, увијек уз свога Тита, његову мисао и дјело, жељио смо очекивали велики тренутак да по други пут овдје отворимо наша срца и изразимо своју жарку љубав неуморном револуционару и градитељу на шег новог живота. Свенародна љубав захвалност је за

ДРУГ ТИТО МЕЂУ СВАКОМ СУСРЕТУ РАДОВАЛО

Ми који смо Ваша брига и најпрече мисао Ваша, од срца желимо да Вам боравак међу нама остане у најљепшој успомени и да опет својом посјетом учините неизрециво срећним нас који се поносимо што смо савременици највећег сина наших народа — Твоји, љубљени наш друге Тито“.

СВОЈИМ ПРИСУСТВОМ УВЕЛИЧАО ЈЕ НОВОГОДИШЊЕ СЛАВЉЕ

Вијест да ће друг Тито нову 1973. годину дочекати у нашој средини — међу нама и са нама — подједнако је обрадовала стари и младе: комунисте прве комунистичке општине на Јадрану, устанике са Брајића, Побора и Паштровиће, раднике и сељаке, омладину и наше најмлађе — пионире. У првом реду оне који су се године 1941. одазвали његовом херојском покличу, у коме је, како неко реће, било више љубави него у било којој љубавној пјесми и одважности која је подсећала на онај херојски завјет из „Горског вијенца“:

„Нека буде што бити не може:
Нека буде борба
непрестана
Нек' ад пројдре, покоси
сатана!
На гробу ће изнићи
цивијеће
За далеко неко
покољење“.

То новогодишње славље било је вишеструко увеличено

Радни људи, грађани, омладина и пионире срдично су конгрес савеза бора

но присуством друга Тита чије име симболизује домовину, кога су — ради нас и будућих — родиле „утамничене жеље гладних, пркос побуње не крви и мир озвјезданих снова“. Као и увијек, ми смо тих дана, који су за нас представљали празнице, жељели да обгрлимо све наше планине, ријеке и језера, да се сјетимо славне историје, вјековних патњи, страдања и дивовске борбе, да оживимо успомену на прегаоце, јунаке и револуционаре са другом страном и борили се за наше права, толико љепо живимо.

Жељели срдочније чешће, а не најмилије разгорио се љубав у срцима свих, то у вријеме огњишта, зато да наде топова, да мајки и супружници нејаке дјеце, да многа „младића“, ктиву ослободије, дјеље, пјесме, ликове...

Улазећи у нашу средину, сви младићи смо смо свјету било наше јединице, да буде наша прајд, мит, нити лога срећније, ранција да ће се одрицањима њима, из године у годину, вати све садашње. Ми волимо срећност коју димо, а изнад се будућност ше утопија, жеља најбоље све вишеструко љубаша...

СА ЈЕДНОМ

Становници општине су били великом броју

Приликом једног свог боравка у Будви, друг Тито се сусрео са борцима народноослободилачког рата и мајкама палих бораца

НАМА

СЕ СТАРО И МЛАДО

поздравили друга Тита приликом његовог доласка на Југославије

који су, заје-
Титом, корача-
да би дозвали
и добу у коме

мо да, уз нај-
битке, захвали-
ју другу што је
гничке отњеве
Југословена, и
ламсаја родних
ушујуће кано-
очајног кри-
говничког плача
што је тада, ка-
нка прса бјеху
казао на перспе-
ће земље, ње-
пustoши, изгра-
диг дома слобо-
бави и рада.
нову, 1973. го-
млади и стари,
ни оног што је
е и што треба
сутра. Вољели
шлост која ни-
легенда, већ за-
живота и га-
он, упркос свим
и захваљујући
не у годину би-
кајнији и љепо-
ко и нашу сада-
једнички гра-
свега радујемо
која није ви-
ни само сан и
х наших људи,
постаје ствар-
и пунија од сно-

ИСПРАЋАЈА
и будванске оп-
штине ануара 1973. у
као и прили-

импресивном сликом испра-
ћаја, јер је сунце од самог из-
ласка слало своје топле зра-
ке као да се ради о његовој
јулској шетњи.

Поклици из масе „Срећан
пут!“... „Добро море!“... „Вра-
ти нам се што прије, Марша-
ле“ употребили су интим-
ност свечане атмосфере.

ДОБРОДОШЛИЦА ПРВОМ ВОЈНИКУ РЕВОЛУЦИЈЕ

Гости и делегате VIII кон-
греса СУБНОРЈ који је одр-
жан половином октобра 1978.
године у Будви, поздравио је
предсједник Скупштине општине
Предраг Ђулафић, који је, обраћајући се другу
Титу, између остalog, рекао:

„Радостан сам и срећан
што имам дужност и част да
у име Скупштине општине,
друштвено-политичких орга-
низација и свих радних људи
и грађана зажелим добродо-
шлицу Вама, друже Тито, пр-
вом војнику наше револуције,
легендарном војсковођи осло-
бодилачког рата, инспиратору
и организатору свих побједа
нашег самоуправног соција-
листичког друштва, тростру-
ком хероју Југославије, уте-
мљивачу покрета несврст-
ности и великому борцу за мир
и људску срећу...“

Народ овог краја вјекови-
ма се борио с непријатељима
и силницима а за вјечне чо-
вјекове идеале правде и сло-
боде, а славне 1941. године,
одазивајући се историјском
позиву Партије и Твом, дру-
же Тито, народ овог краја ма-
сово је учествовао у народ-
но-ослободилачкој борби са
преко 500 бораца, док их је
близу 700 прошло кроз оку-
паторске и четничке затворе
и логоре. Из ове мале општи-
не, која је до рата имала је-
два 4000 становника, широм

поздравијем појетој Будви 1958. године друга Тита је у име наше општине поздравио Гојко Крапићић, тада предсједник СО

Другу Титу је у паузи VIII конгреса Предраг Ђулафић предао грб
Будве у име града домаћина

На VIII конгресу СУБНОР-а: Цвијеће за друга Тита

Незабораван тренутак за чланове Фолклорног ансамбла „Кањеш“

Југославије храбро је пало за
слободу и социјализам њених
240 сина и кћери. У послије-
ратној социјалистичкој из-
градњи, захваљујући напори-
ма наших радних људи и гра-
ђана, као и помоћи шире дру-
штвено-политичке заједнице,
у овој до рата сиромашној
општини постигнути су зна-
чајни резултати на свим по-
љима стваралаштва...“

Предсједник Тито посје-
тио је затим изложбу „Тито —
револуција — мир“ на ко-
јој је око 50 излагача из на-
ше земље изложило књиге с
темама из рата и револуције.
Након тога он је примио пред-
ставнике иностраних делега-
ција које присуствују Кон-
гресу.

КАЗАЛИ СУ О ТИТУ

Тито и Југославија су недјељиви

Према ријечима др Владимира Бакарића, друг Тито је један од ријетких руководилаца, и то у свјетским релацијама, који је знао приступити човјеку с разумијевањем и пробудити у њему оно што је најбоље. „Тито је и код нас и у свијету“ — истиче он — „постао симболом свега онога што су народи Југославије у току овога рата учинили, свега онога што су постигли. Он је постао симболом наших страдања, наше борбе и наших тековина — зову нас: Титов народ, Титова војска и Титова Југославија. Све оно што данас афирмира Југославију — то је Титово. Тито и Југославија постали су недјељиви“.

Нема несавладивих тешкоћа

Послије Ужичке Републике, једине слободне територије у окупираој Европи, послије Кадињаче и поруке: „Ми одлазимо, али ћемо се вратити!“, у Рудом је пред стројем бораца из Црне Горе и Србије стигао друг Тито. „Пошто је примио рапорт“ — сјећа се тог дана, рођендана Прве пролетерске бригаде, друг Никола Љубичић — и оштром војничким кораком обишао постројена четири батаљона, друг Тито изађе пред средину строја и одмах у почетку рече нам:

— Ви од данас носите часно пролетерско име које никад и нигде не смијете окаљати...

А мало касније, прошетавши се испред нас, дада:

— Пред нама стоје још и те како тешки задаци и тешке борбе, али нема тако тешких задатака које пролетери не могу савладати!

Даље нам је говорио о тешкоћама које стоје на нашем путу. Јасно их је предочио, али нам је исто тако, била све јаснија и перспектива побједе. Узбуђено смо слушали његов говор. „Да, сигури смо ми, друже Тито. Пролетерско име нећemo никад и никада окаљати“ — говоре искре из очију бораца... то говоре одлучни изрази лица. „Спремни смо на све тешкоће и напоре, спремни смо дати и свој живот за слободу!“

Други Тито — ратни снимак

Више од народних хероја

„... Такве личности“ — написао је о другу Титу Вељко Петровић — „по древној ријечи једног поносног, несаломљивог, трагичног народа — такви „мужеви“ стоје на постојима захвалности и дивљења у општечовјечанском Пантеону у Валхали хероја: они су оличење својих народа, дјелови човјечанства, оних националних екупина које су поистовјетиле са цјеловитом природом својих постојбина. Ти мужеви су више од народних хероја; ови потоњи, ако слушајем ишку изгинули у бојевима за народну чашт и независност, носе у себи знамене радних, еруптивних подвига. Ти мужеви су оснивачи, преци, као оно старозавјетни, видовити праоци испред племена и родова који су гладни обећане земље, где се хљеб наслупни братски подједнако крши и пружа и где су бистри извори слободе и правде...“

Дочек Штафете младости у Будви

ИЗ ПОЗДРАВА ДРУГУ ТИТУ

ИЗРАЗИ ЉУБАВИ И ОДАНОСТИ

Прослављајући 1972. тридесетогодишњицу славне битке на Паштровници, преживјели борци, јединице територијалне одбране, извиђачи и народ упутили су другу Титу поруку у којој се, изменујући осталог, каже:

„... Као што смо оних тешких дана показали да смо на Твоју позив спремни да пружимо отпор сваком завојевачу и жртвујемо своја огњишта, своје животе и своју дјецу, тако смо и данас спремни да бранимо сваку стопу своје отаџбине...“

„... И овог пута“ — ријечи су из телеграма упућеном 22. новембра 1974. са прославе тридесетогодишњице осlobођења — „на нашем величанственом слављу, Ти си, најмиленији друже, међу на ма... У мислима и жељама устаника који су се славне 1941. године одазвали Твојем историјском позиву и, предвјеђени Тобом, запутили се у историју и легенду. У мислима младих који се уче на примјеру Твојих ратних друкова самоуправљору и јунацију. У срцима пионира, који су прво научили да изговарају Твоје име...“

„Свјесни смо, драги друже Тито“ — пише у поздравном телеграму упућеном са народног славља у Петровицу, одржаном 1975. поводом прославе 30-годишњице победе над фашизмом — „да су вјековне народне тежње отјело вљене у Твојој личности. За хвалију Теби, ми у свијету, који прожимају толика противурјечја и раздиру безбројни антагонизми, градимо живот какав нису могли ни најсјемљији сањари да замисле. И — као у току свих ових година, које су поређане у блистави ћердан задивљујућег прегалашта и успјеха што надахнују — Ти си и да нас с нама, у мислима нашим и у срцима што само за љубав, слободу, неразруниво је динство и братство кујају Ритом Твога срца, које за на предак и срећу народа куја“.

ВИЗИОНАР, СТРАТЕГ И ТРИБУН

У поздраву штафети ређено је, приликом њеног испраћаја из Будве 1976. године, да је ријеч друга Тита „за нас младе правило које се не смије прекршити, чијем се спровођењу у живот увијек и свуда мора посве-

ћивати највећа пажња...“

Наши организовани отпор завојевачу у поробљеној Европи. Тих дана је народ овог краја у чете јунака и прегалана сврстао такорећи све своје одрасле становнике, њих 504 на броју, од којих је готово сваки други својим животом омеђио границе домовине, уградију га, истовремено, у величанствену зграду револуционарне солидарности и херојског интернационализма.

Евоирајући успомене на године што зраке као ватре додгласнице, на Твоје и наше јубилеје — на 85 година Твоја живота утканог међу олујама политичке борбе и из четири десетије руководења Комунистичком партијом Југославије која је Твоје дјело — ми се сјећамо како си у предвечерје шестојанuarsке диктатуре са оптужничке клупе оптуживао и разобличавао гнусобе на полицијској кнуту заснованог система. У овом крају чији су становници 1920. године листом гласали за комунисте, након чега је формирана прва црвена општина на Јадрану, охрабрујући се одјекнуле Твоје од важне ријечи: „Не признајем буржоаски суд, јер се сматрам одговорним само својој Комунистичкој партији!“

Као командант војске, која је на својим барјацима доносила слободу, у вихорима би та што су већ ушли у легенду, био си симбол дивовске борбе непрестане. Кораџајући упоредо са историјом и, као један од њених неимара, увијек на челу колоне, Ти си непрекидно пружао непроцјењив допринос изграђивању нових односа међу људима и државама, и то искључиво на основама равноправности, сарадње и суврећенитета сваке земље.“

У телеграму упућеном 1978. за његов 86. рођендан пише: „... Куја Твоје велико срце у свим нашим срцима. Све јаче и снажније, а вихор снага прераста у дјела, јер свуда Ти има за љубав човјека... И за овај рођендан поклањамо Ти жар наше младости. Хвали Ти за свјетlost наших дана!... Наши најсрдачније честитке и жарке жеље израз су неизмјерне захвалности и љубави за Твоја самопријеђена дјела, за нове идеале и живот који је, благодарењи Теби, у својј величини и љепоти достигао наше сно...“

НА ВИЈЕСТ О СМРТИ ДРУГА ТИТА

ОСТАО јЕ ПУТ ВЕЛИКОГ ВОЈСКОВОЋЕ, РЕВОЛУЦИОНАРА И ДРЖАВНИКА

Срећајући се друга Тита, врховног командаџа народноослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, генералпотпуковник у пензији и народни херој БОГДАН ВУЈОШЕВИЋ, дубоко потресен између осталог је рекао:

„Често смо се сретали с другом Титом према ком је смо га јили љубав коју је ријечима немогуће изразити, у ствари само смо узвраћали на његову неизрецију љубав и бригу о свакој нашој јединици, о сваком борцу...“

„Гледам га како на тргу у Рудом говори пред стројем тек формираније Прве пролетерске бригаде, која ће, попут бутије, разграти широм наше домовине народноослободилачку борбу. За тим на њеном славном путу — преко Неретве, код Прозора, у Власанској крајини, сјеверној Далмацији, у Лици, на Кордуну, на Сутјесци — био друга Тито међу нама или не — свуда је пред нама зрачно његов лик и примјер. Увијек, нарочито у најтежим тренуцима, у колони тешких рањеника, знали смо да он о нама брине, да је на челу нашег членог одреда и да мјерамо поједијити...“

„Такав је друг Тито био и као градитељ нове Југославије и нових на равноправности и међу собном разумијевању заснованих односа међу народима. Такав, неупоредив, човјек до краја човјеџег, од Рудог до Београда и од Београда до Хавана, до свог посљедњег даха...“

„Остао је пут великог војсковоће, револуционара и државника. Живе његове идеје у нашим срдима. Једно и друго га држија је да ћемо настављајући дело друга Тита, усправно и достојанствено корачати у будућност...“

КОЛОНЕ РЕВОЛУЦИЈЕ НИШТА НЕ МОЖЕ ЗАУСТАВИТИ

„Смрћу друга Тита“ — изјавио је ПЕЛКО ЛИЈЕШЕВИЋ, предсједник СУВНОР општине — „не стала је једна од највећих личности XX столећа, теоретичар, стратег и вођа наше револуције, наш легендарни врховни командант, најмилији човјек и друг, на чији се позив „јуришало на небо“, одолијевало најтежим искушењима, одлазило у смрт и умирало с његовим именом на уснама. Ми, борци, поносимо смо што смо били савременици и саборци друга Тита, што смо га вјерио слиједили у свим фазама наше револуције. Досљедно ћемо остварити позив који нам је упутио на VIII конгресу СУВНОР у нашој Будви: „РЕВОЛУЦИЈИ СЛУЖИТИ ДО КРАЈА“.

Овај огромни губитак неће нас обесхрабрити и зауставити у даљем развијању и заштити његовог дела. Наше колоне револуције, које је Тито покренуо, организовао и до сада водио, у неиздржливом су кретању ка јасно одређеним циљевима и ништа их не може зауставити. На том путу неће бити ни колебања, ни застоја, ни одступања.

Друг Тито и Вељко Милатовић у Будви

је савјете, подстиче и храбри на нова прегнућа и одлази у мисије мира широм земаљске кугле.

Али, друг Тито ће и даље бити присутан у сваком нашем подухувату. Живјеће у братству и јединству, у новим фабрикама, грађовима, путевима, самоуправљању и независностима. Корачајући његовим путем, подићи ћемо највећије споменик.

У Рудом, 1941. године први пут сам видио Титу — човјека који је сваком ријечу уливao снагу и самопоуздање да ћемо савладати и немогуће. У после-ратном периоду — 1949., 1952. и 1953. био сам у његовој непосредној близини, примао од њега савјете и упутства за рад, а 1949. у његовој резиденцији у Београду пријимо сам од њега лично златни сат.

Много тога хтио бих да кажем, али, потресен, не налазим топлих ријечи и израза сличних онима којима је он обасипао се,

живог нема више међу нама. О-стaje његов пут којим ће ићи млађи нараштаји са истим жаром као што смо ми пошли из снјегом завијане варошице Руде доке 1941. године“

НАШ СВЕТИ ДУГ

„Изгубили смо легендарног војну наше револуције“ — наподимо ријечи МИОДРАГА МИРОВИЋА, директора „Монтенегротуриста“ — „творца наше братске заједнице, највећег борца за слободу личности и хумане односе у нашем друштву: човјека који је углед наше земље подигао на највишијим светским нивоима.“

Имао сам срећу да се предсједником Титом три пута разговарам. Остаће ми вјечно у сјећању његов топли однос са са-во-врницима и задивљујућа универзална информисаност. Био је освједочени пријатељ туризма и свега што прати бризан развој овог дјела наше земље који је интензивно ишао напријед.

Јединствено и енергично ћемо радити на остваривању Титових идеја, бранити извођење те ковине, обновљати и развијати наше подручје, бринути о стварању све бољих услова живота и рада у нашој земљи. То је наши свети дуг успомени друга Тита“.

ДЕЛО КОЈЕ НЕ МОЖЕ УМРИЈЕТИ

„... друг Тито је отишао у тренутку када живот и пракса социјалистичког самоуправљања уједиљиво потврђују величину и историјске димензије његовог дјела“ — рекао је, између осталог, ЖАРКО МИКОВИЋ, секретар Општинског комитета Савеза комуниста, — „Тим дјелом, које не може умријети и које ће даље наставити и развијати радничка класа на челу са Савезом комуниста, он ће увијек бити присутан међу највећима ће живјети у свим нашим побједама.“

Савез комуниста, радни људи и грађани најбоље не наставити пут који је он трасирао, развијајући наш систем социјалистичког самоуправљања кроз рад, радни дисциплину, друштвену одговорност, штедњу, удуру живљања рада, унапређивање равноправности наших народова и народности, што све скупа чини битан ослонац за стабилност нашег укупног система на унутрашњем и међународном плану“.

ОСТАЈАЕ ТИТОВ ПРИМЈЕР И ПУТ

„Први пут сам срела другу Титу 22. децембра 1941. године пред стројем славне Прве пролетерске бригаде“ — изјавила је ЈУЛИЈА ДУЛЕТИЋ, носилац Споменице 1941. — „Затим, када је фебруара 1942. дошао у болници у Фочи међу нас промрзле Иг-

нас. Једино могу да кажем да остане Титов и послије његове смрти и да ћу се борити док сам жив да његовој дјело живи!“

ОСТАЈАЕ ТИТОВ ПРИМЈЕР И ПУТ

„Први пут сам срела другу

Титу 22. децембра 1941. године пред стројем славне Прве пролетерске бригаде“ — изјавила је ЈУЛИЈА ДУЛЕТИЋ, носилац Споменице 1941. — „Затим, када је фебруара 1942. дошао у болници у Фочи међу нас промрзле Иг-

манце, па на Планини Пивској, када је у пролеће 1943. посjetio Централну болницу и, негде тих дана, када је, приликом пробоја на Сутјесци, био рањен.

Као и сви народ, неизједијно смо вољели свог Врховног команданта. Само један поклич: „За ТИТА!“ дигао је на ноге борце промрзле у иманској маршу.

Навикла сам да уз сву нашу славу, срећу и благошће видим

Титу и његово дјело. Зато се тешко позириши са мишљу да њега

имао сам срећу да се родим у Титовој Југославији

„Имао сам срећу“ — рекао је ГОРАН ВУЈОВИЋ, радник Одјељења унутрашњих послова — „да се родим и живим у Социјалистичкој Југославији, која је дјело друга Тита и у коју је он уложио читавог себе до посљедњег откуцаја свог срда.“

Био сам Титов гост с делегацијом црногорских пионира. Тај сусрет никад ме ће заборавити. Титово велико среће и његову љубав, посебно према дјеци и омладини, оставила је на моје друже и мене незабораван утисак.

Припадам генерацији млађих која није запамтила стражите рата, али је спремна да, уколико то буде потребно, брани и одбрани она за што су гинули наши родитељи, старији другови, браћа и сестре, који су се борили под непогрешивим руководством друга Тита“.

ВЕЛИЧАНСТВЕНО ДЈЕЛО

„Била сам убијена“ — рекла је ЗАГОРКА РАДУЛОВИЋ, предсједник Конференције за питања друштвеног положаја жене — „да ће друг Тито извојевати пједестале и над бољешћу, да ће изједнати његово среће чије је откупчеје задњих мјесец дана са забљлом ослушкиваш читав свијет. Догодило се, међутим, оно најтеже: смрт творца и градитеља наше самоправне социјалистичке заједнице потресла је читаву домовину и болно одјекнула у читавом свијету.“

Остало је његово величанствено дјело и његов пут, који ће ићи корачати сви ми — млади, одрасли, пионери. И ми, жене, горде на његово највеће и најдраже признавање: „Поносим се што сам командант армије у којој има толико велики број јенина. Корачајемо тим путем и вас питавати младе да на њему истрају.“

ПОНОСИМ СЕ ШТО САМ ГА ЗНАО

„Имао сам част“ — ријечи су ВРАНКА КАЖАНЕГРЕ, управни кућотела „Свети Стефан“ — „да више пута у Милочеру и Игалу пружам угошћитељске услуге другу Титу, чији очински поглед и љубав према раднику никад ме ће заборавити. Зато не могу да вјерујем да га поново нећу видјети и сачекати као најмилијег домаћина, да поново нећу чути како пријатељски изговара моје име. Поносан сам што сам га лично знаю и послуживао. Његов лик остаће вјечно у мом сјећању.“

ОСЈЕЂАЛИ СМО ГА У СВАКОМ ДОМУ

„Тито кроз дуги низ година“ — рекао је ЛАЗАР ВОРЕТА, члан Савјета Мјесне заједнице Бечићи — „гвозденом војлом и непресушном енергијом савлађивао је све препреке. Осјећали смо га у сваком дому и у сваком радном колективу, а тај осјећај његовог присуства давао нам је сигурност за све она што стварамо и што ћемо створити.“

Препоруке које је друг Тито дао нашој општини за развој туристичке привреде остаће трајни путоказ и гаранција наше љепше сутрашњице. Корачати непогрешивом стазом утром Титовим генијем — то ће бити наша трајна заједница. Корачати вељавију који неће умријети док кука срце југословена“.

ЖИВЈЕЋЕ У АКЦИЈАМА ВУДВИХА ГЕНЕРАЦИЈА

„Вијест о смрти друга Тита“ — наводимо ријечи МАРКА КАПИСОДЕ, „болно је одјекнула у срцима радних људи села и града свих народа и народности наше земље. Али, иако је физички нестао, његови идеали и мисли довољек ће живјети у акцијама и дјелима садашњих и будућих генерација — у нашој непоколебљивој ријешености да наставимо пут изградње нашег друштва на основама Устава и Закона о уједињеном раду“.

Водопад Шуми

**ВОДОПАД ШУМИ, САБОР ДРЖИ ТИТО:
„ГРАНУЋЕ СЛОБОДА, ПРОКЛАСАЊЕ ЖИТО
ШТО ГА САДА ГАЗЕ БАХАТЕ КОЛОНЕ
УЗ ЈАУКЕ ЖЕНА, ПИСКУ ДЈЕЦЕ БОНЕ“.**

**ВОДОПАД ШУМИ, ЊЕГОВ ГЛАС СЕ ВИЈЕ:
„СВАКО ЋЕ ЈУТРО ЗРАЧИТИ ТОПЛИЈЕ!
ПАРТИЗАНСКА ВОЈСКА СВАКОГ ДАНА ЈАЧА
ИЗ БИТКЕ У БИТКУ НАПРИЈЕД КОРАЧА.
ОНА НОСИ ЗЕМЉИ ЗЕЛЕНО ПРОЉЕЋЕ,
НА ТОМ ПУТУ НИКО ОМЕСТИ ЈЕ НЕЋЕ!“**

ЈУНУС МЕЂЕДОВИЋ

Радићемо и борићемо се одлучно и савлађивати све тешкоће, као што нас је Тито учио: безизлазних ситуација нема, бор бом и јединством својих редова све тешкоће могу се успјешно савладати.“

Борити се док сам жив да Титово дјело живи

„Дубоко ме је потресао“ — рекао је САВО КУЉАЧА, капетан бојног бора у пензији — „да је престало да куца племенито

Друг Тито у Милочеру са Едвардом Кардељом, Петром Стамболићем, Видојем Жарковићем и Веселином Ђурановићем

...И ЖИВ ЊЕ ТИТО БИТИ!...

Пјесници су за Тига рекли да је од гвожђа у коме куца топло срце... син садашњих дана, лич из дравне приче... да живи у сваком борцу, под срцем му мисли и дице, јуриша с њим и дјели и хљеб и славу... да је у ватру разбуктао све што је било на дну наших срца скрито... Тито — то смо ми сви! И војска, и земља и гора... и да смо ми у њему виши — виши за људску главу...

Тито је плавокоси основац и, у исто vrijeme, чобанчић Јошка, шегрт, који је глад и хладноћу заварао другујући са књигама. Тито је браварски радник и војник црно-жује монархије, који ће преместити пушку с једног рамена

наш Јожек, Руди, инжењер Славко Бабић... Тито је био секретар Партије, коју је смјело провео кроз све Сциле и Харибде до ослободилачког рата и, у њему, кроз све офанизиве до слободе и социјалистичке изградње. Тито је легендарни вођа партизана и творац армије која се стварала и калила у огуљу ослободилачког рата.

Борац великог људског срца, који ни у слободи није знао за одмор и починак, Тито ће упозоравати на сијаче шовинизма и разобличавати их, утвјетавати против такозваних „револуционарних банкета“, јер радници немају на капији више ни једне рупе да би га могли још више стезати

од оних ријетких великанова чија дјела бацају светлост на пут којим се кроз живот корача.

Тита су родили прошли вјекови и поклонили будућности — ради нас и онис још нерођених. Титово срце куцало је заједно с почијеним, увијеђенима, побргленима. Звао је у борбу за слободу, за мир међу народима, за власт радника и сељака и болу будућности људског рода.

Са искуством стеченим у земљи совјета Тито се вратио у нашу земљу да шири идеје које су живјеле у огромној тамници народа Александровске Југославије — у мрачним кутовима главњача и казниона, међу радницима и сељацима, у гимназијским клупама и аулама универзитета. Тито је, да ту идеју пробуди и развије, својим примјером показивао како се треба борити. Охрабрујуће су одјекнуле његове ријечи: „ЈА ЈОСИП БРОЗ, ПРИЗНАЈЕМ ДА САМ ЧЛАН ИЛЕГАЛНЕ КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ, ПРИЗНАЈЕМ ДА САМ РАДИО НА ШИРЕЊУ КОМУНИСТИЧКИХ ИДЕЈА И ПРОПАГИРАО КОМУНИЗАМ, ЈА САМ ЗА СВОЈЕ ИДЕЈЕ СПРЕМАН ЖРТВОВАТИ СВОЈ ЖИВОТ. ЈА СЕ НЕ ЕОЈИМ!“

Титов изазов класном непријатељу улио је нове наде и пробудио нове револуционарне снаге. Стигао је као примјер међу борце интернационалних бригада у Шпанији — на Гвадалкивиру, код Ируна и Мадрида, у Севиљи цвјетној и Андалузији, мркој и таласастој, у Лоркиној Гранади, чија су огњишта крвљу дјеце утуљена, у цвјетној Шпанији, где је некад била граница слободе, у земљу у којој се водила битка за све земље.

Тито је, када је дошла година 1941., дозвао незадржане дане наше историје. Његова порука ни зрачак слободе, ни аршин земље, ни прамен облака нећemo дати! — одјекивала је широм Југославије и поробљене Европе, преко седам огранака, свих Козара, Зеленгоре и других наших пла-нина — војници...

ТИТО ЈЕ ЖИВИО,
ТИТО ЈЕ ЖИВ,
И ЖИВ ЊЕ ТИТО
БИТИ!

на на друго и окренути ст-рој налијево круг. Тито је млинар у киргијском селу, „човјек златних рук”, који је из туђине завидио јединично обласцима који су пловили ка његовој земљи у коју је желио да се што прије врати. Тито је борац Црвене армије, житељ Великог Тројства, радник у Београду и Смедереву, Краљевици и Загребу. Тито је „тврдоглави ухапшеник“ који ће са оптуженичке клупе оптужи-ти буржоаску државу. Тито је робијаш који ће на шату и Марксу учити како се воде и добијају велике битке...

За Титом су трагали на све стране, а он је био Валтер, Спиридон Мекас,

Тито никад није био потпуно задовољан оним што је постигнуо, нити је дозвољавао да се на ловорикама спава — до краја живота био је и остао присталица само једног притиска — оног који долази одоздо — из базе. Тито је, ослушкујући глас маса, упозоравао у својим говорима, разговорима, писмима да катkad треба дохватити хирургијски нош да би се са организма револуције од-странила болесна мјестa.

Тито је био одважни ратник кога је живот научио да се ничег не плаши. Читавим својим бићем, најбољим снагама свога срца и ума, живио је за будућност — читав његов живот био је подвиг и зато је један

ТИТО У АНЕГДОТАМА

БОГАТУ И У СВЕМУ ИЗУЗЕТНУ ЛИЧНОСТ дру-га Тита красила је једна изванредна особи-на, а то је духовитост, хумор у тешким ратним годинама, у послијератном времену изградње и обнове земље, у озбиљним животним ситуацијама. Своје државничке послове, говоре и контакте разведравао је на тај начин. Била је то духовитост оне ријектке врсте која кријепи и даје снагу њему и свима нама, кроз коју, истовремено, сагледавамо његове основне особине: хуманост, близост, непосредност, човјечност, луцидност, упорност и досљедност.

И ЖАНДАРМИ НЕШТО ВРИЈЕДЕ

Како генерални секретар Комунистичке партије Југославије, Тито је често прелазио југословенско-италијанску границу, путујући у Париз, где је једно време боравио дис Централног комитета. Пресиједао је у Јубљани на воз за Италију. Путујући једном тако, у Загре бу замоли жандарме:

— Будите тако љубазни па кажките кондуктору да ме пробуди негде прије Јубљане.

Жандарм обећа и Тито се мирно наслони на сједиште и утоне у сан. Справо је чврсто, кад одједном неко га држи:

— Господине, господине, пробудите се!

Тито се прену: био је то жандарм.

— Воз иде у Аустрију, а ви путујете у Италију!

— Да зашто ме исте пробудили?

— Кондуктор је, изгледа, заборавио...

Још имате времена...

И уљудни жаца зграби кофер угледног господина и број из пренесе у други, италијански воз. За њим граби Тито. Само што је прешао, а воз, у коме је до тада био, настави за Беч.

Сјећајући се овог догађаја, Тито послије рата задовољно прича:

— Да ми је жандарм у старој Југославији носио кофер, ето, и то ми се договорио... Помислио сам, ишак, и жандарми нешто вриједе.

КАД И БРДА...

На великом народном збору на Тјентишту, 5. септембра 1971. године, Тито говори бившим борцима и народу овог краја Босне како још и данас ван наших граница и ма злонамјерникој који се радио кад у Југославији насту-пе тешкој и који живе у на-ди да ће се једног дана вра-ти-ти старо:

— Зар не чујемо скоро сваки дан да се говори о томе како ће се Југославија распасти...

И Титов поглед клизну на околину планине — Волујак, Маглић, Зеленгору — где су се у прошлом, народноослободи-чачком рату водиле тешке борбе. Титов глас бива оштреји:

— Кад се ова брда рас-падну, онда ће се и Југославија распасти. А то се...

Од аплауза се испиша не-чује. Кад се стиши Тито за-врши:

— ... никада неће дого-дити!

БОМБУ ВРАТИТИ

Партизанске јединице спремале су се јула 1942. да нападну Прозор. Концентри-сале су се у околним селима. Врховни штаб и Тито сместили су се у Шпилту.

Уочи напада, у рано јутро, зачу се бука авионских мотора. Појавише се два италијанска бомбардера и изненада сручише смртоносни тет-рет на оно неколико објеката у Шпилту. Бомба од 250 килограма паде на кућу код сеоске цркве у којој се налазио Врховни командант. Не чује се никаква експлозија. Бомба је пробила кров и таван, прошила кроз кућу и зауставила се у подруму. Срећом, није експлодирала.

Задовољен са борцима, Тито је гледао велику бомбу, све-стан опасности у којој је био:

— Са оваквом бомбом се није шалити — озбиљно ће

Тито. — Но, кад је већ пала с неба, дајте да од ње направимо експлозив, па да им је вратимо.

ГЕОГРАФСКИ

У својој љетњој рези-денцији на Брионима Тито је јула 1959. године при-мио групу бразилских по-винара и одговарао на њихова питања.

Упитање Предсједника какви су односи Југосла-вије и САД:

— Да ли сте данас бли-жи или удаљенији од САД него од СССР?

Тито се направи као да не разумије, па од-го-вори:

— Географски смо бли-жи СССР.

КАО НАРОДНА ПЈЕСМА

По завршетку рада Друге конференције ван-блоковских држава у Капру предсједник Судана Ибрахим Абуд ће Титу:

— Господине Предсјед-ниче, ми вама сви одаје-мо признавање, јер сте ви лично творац политичке неантажованости!

Тито, који не воли да истиче своју личну улогу у стварању и вођењу по-литике несврстаности, од-говори Абуду:

— То је наша заједни-чка политика... То је као народна пјесма: шири се на све стране незадржи-во, народ је прихвата, а нико не зна ко пјесму саставља...

МАЧ У МУЗЕЈ

У својој резиденцији у Алексију предсједник Тито је 21. априла 1965. при-мио наше грађане који рде у тој пријатељској земљи.

На растанку радници су му предали поклон — старијински кабиљски мач израђен у сребру.

— Захваљујем на овом заиста лијепом мачу — одговори Тито, загледају-ћи то старо оружје. — Али, могу да кажем да је он врло добар за музеј. Јер, ја се борим против ратова, а за мир.

РЕВОЛУЦИОНАРИ НЕ УМИРУ У КРЕВЕТУ

У кругу својих сарадника и гостију поведе Тито једном разговор и о људској судби-

ници да одложе оружје, не смју посматрати, све докле и по последњи атом снаге држи... Револуционари не у-миру у кревету, они се руше као велика стабла у шуми по-гђена громом...